

АНОТАЦІЇ

Наталія Мисак

5–16

Роль вищих навчальних закладів Галичини у процесі становлення української інтелігенції наприкінці XIX – на початку XX століття

Досліджено особливості вищої освіти в Галичині наприкінці XIX – на початку XX ст. та її роль у процесі формування української інтелігенції. Проаналізовано негативні чинники (позицію імперської влади в національному питанні, дискримінаційну політику академічної влади щодо українського студентства і професорсько-викладацького складу, особливості навчального процесу у вищих школах, матеріальне становище студентства тощо), що гальмували становлення національної інтелектуальної еліти. Акцентовано увагу на чинниках, які стимулювали формування інтелігенції: свідомо національна позиція і громадська активність українських викладачів вищих шкіл щодо надання можливості студентам здобувати освіту рідною мовою, молодіжна ініціатива та самоорганізація в задоволенні своїх національних і духовних потреб.

Ключові слова: вища освіта, Львівський університет, інтелігенція, студент, Галичина.

Ольга Николаєнко

17–25

Турбота про дітей у діяльності польських товариств Наддніпрянщини наприкінці XIX – на початку XX століття

Висвітлено турботу про дітей у діяльності польських товариств Наддніпрянщини наприкінці XIX – на початку XX ст. Виявлено провідну роль релігійних організацій в цій справі, до яких на початку XX ст. приєдналися й жіночі релігійні громади, а також світські благодійні товариства. З'ясовано значення, яке надавали питанню материнства й дитинства польські жіночі об'єднання.

Ключові слова: дитинство, опіка, польські організації, Наддніпрянщина, жіночі організації.

Микола Литвин

26–44

Український та польський політикум у період відродження національних держав (1914–1918)

Проаналізовано геополітичні та внутрішньо-політичні передумови падіння імперії Романових та Габсбургів, проголошення нових національних держав – Республіки Польщі, Української Народної Республіки, Західно-Української Народної Республіки. Показано політику урядів та парламентів цих держав щодо національних меншин. Розкрито особливості українсько-польських етнополітичних та культурних взаємин наприкінці Першої світової війни.

Ключові слова: Республіка Польща, Українська Народна Республіка, Західно-Українська Народна Республіка, українсько-польські відносини, національні меншини.

Наталія МАКСИМЕНКО

45–51

Західноукраїнське товариство Ліги Націй: особливості створення, напрями діяльності (1922–1924)

Охарактеризовано діяльність Західноукраїнського товариства Ліги Націй у першій половині 1920-х рр., визначено керівний склад організації, основні завдання діяльності, практичні кроки на шляху до відновлення української державності. Особливу увагу акцентовано на відносинах ЗУТЛН і Унії товариств Ліги Націй, визначено причини, які привели до виключення ЗУТЛ із цієї впливової міжнародної інституції.

Ключові слова: ЗУТЛН, Ліга Націй, УТЛН, Р. Перфецький, статут.

Андрій ПРОКП

52–60

Діяльність Михайла Галущинського в керівних органах Українського національно-демократичного об'єднання (1925–1931)

Проаналізовано діяльність одного з визначних українських громадсько-політичних діячів міжвоєнного періоду Михайла Галущинського в керівних структурах Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО) – найбільшої легальної політичної сили Західної України в 1920–1930-х роках. Від початку заснування цієї партії, М. Галущинський належав до її керівництва, був незмінним членом Центрального Комітету УНДО. У партійній роботі головну увагу зосереджував на освітніх темах. Як представник УНДО, обирався до польського сенату та сейму. Був одним із лідерів поміркованої групи в УНДО – т. зв. “позитивістів”, які намагалися нормалізувати напружені польсько-українські стосунки.

Ключові слова: УНДО, Михайло Галущинський, Галичина, Західна Україна, Польща, польсько-українське порозуміння, Сейм, Сенат.

Андрій ЩЕГЛОВ

61–68

Корпус кадетів № 1 у Львові як культурний осередок міста

Висвітлено питання місця Кадетського корпусу № 1 у Львові в культурному житті міста. Відображено залучення кадетів до засобів масової культури міжвоєнного Львова, значення кадетського навчального закладу у сфері радіомовлення, театрального життя, поширенні кінематографу. Висвітлено участь кадетів у загальноміських святкуваннях. Проаналізовано роль релігії в культурному житті вихованців навчального закладу.

Ключові слова: корпус кадетів, Львів, культурне середовище, культурний осередок.

Оксана ПАСІЦЬКА

69–77

Українські політичні партії та громадські організації Галичини: від політичних впливів до співпраці (20–30-ті роки XX століття)

Проаналізовано стан громадянського суспільства Галичини 20–30-х років XX ст. крізь призму взаємодії українських політичних партій із громадськими організаціями. Сконцентровано увагу на діяльності товариств, які були структурними одиницями політичних партій та об'єднань. Наведено приклади політичних впливів на діяльність громадських організацій. Крім цього, висвітлено співпрацю політичних партій з культурно-освітніми, соціально-професійними, спортивними товариствами Галичини.

Ключові слова: політичні партії, громадянське суспільство, Галичина, організації, товариство, діяльність, співпраця, політичні впливи.

Юрій СКІРА

78–90

Позиція Греко-Католицької Церкви у змаганнях за вищу національну освіту в Галичині у 1900–1939 роках

Висвітлено питання позиції Греко-Католицької Церкви у змаганнях за вищу національну освіту в Галичині у 1900–1939 рр. Проаналізовано заходи, які здійснював митрополит Андрей Шептицький щодо відкриття українського університету в 1900–1918 рр. Розглянуто неможливість відкриття цього університету у Другій Речіпосполитій і альтернативний проект митрополита – Львівську богословську академію. Проаналізовано навчально-виховний процес у стінах цього закладу, етапи розвитку і довгий процес змагання за підвищення статусу. Зроблено висновок, що позиція Церкви в питанні вищої освіти була яскраво виражена у поглядах й діях Андрея Шептицького на території Львівської архієпархії. Зазначено, що Львівська богословська академія стала виразником та символом підтримки Церквою бажання народу мати власну вищу національну школу.

Ключові слова: вища освіта, університет, Церква, митрополит, конкордат.

Оксана РУДА

91–109

Національно-освітня політика Другої Речіпосполитої в Галичині у 1924–1939 роках

Висвітлено головні аспекти політики Польської держави в освітній сфері в 1924–1939 рр. Досліджено польську нормативно-правову базу розвитку освітньої галузі. Проаналізовано основні тенденції функціонування початкових, середніх і вищих навчальних закладів. З'ясовано місце непольського шкільництва в освітній системі Другої Речіпосполитої.

Ключові слова: Друга Річпосполита, нормативно-правові акти, освітня політика, національна політика.

Андрій Боляновський

110–127

Українці і поляки Галичини під сталінським режимом у споминах очевидців: перший досвід

На підставі критичних споминів українських і польських очевидців описано сприймання деяких аспектів сталінського режиму в Західній Україні від 17 вересня 1939 р. до її офіційного приєднання до Радянського Союзу. Особливу увагу приділено зіставленню споминів українців і поляків, висвітленню окремих важливих подій у житті жителів обох національностей згаданого періоду.

Ключові слова: українці, поляки, сталінський режим, сприймання.

Леонід Зашкільняк

128–139

Польське підпілля та українське питання в роки Другої світової війни

Простежено формування позиції польського еміграційного уряду та підпілля в окупованій країні відносно українського населення й національно-визвольного руху, який провадив боротьбу за відбудову незалежної соборної Української держави. Стверджено, що польські політичні сили, які склали основу урядових структур і підпілля, непорушно стояли на позиціях відбудови Польщі в кордонах 1939 р., всіма можливими силами поборювали український рух, що особливо потужно розгорнувся на землях українсько-польського пограниччя. Відзначено, що це стало однією з причин поразки обох визвольних рухів – українського і польського – й окупації країни Радянським Союзом.

Ключові слова: Друга світова війна, польський рух Опору, українське питання.

Віталій Соловей

140–152

Особливості етнокультурного та політичного життя на Поділлі в роки нацистської окупації

Проаналізовано особливості етнокультурного життя на Поділлі в роки нацистської окупації. Розглянуто діяльність реорганізованих закладів освіти, культури, медицини. Показано інформаційно-пропагандивні функції місцевої преси. Розкрито репресії проти українського, польського та єврейського населення.

Ключові слова: Поділля, райхскомісаріат “Україна”, нацистська окупація, культура, освіта.

Оксана Каліщук

153–161

Конфліктогенний потенціал історичної пам’яті (на прикладі українсько-польських відносин у роки Другої світової війни)

Пропоноване опрацювання має на меті подати певні рефлексії щодо викликів, які приховує у собі історична політика, та перспективи “історичної пам’яті”. Характеризуючи суспільну думку та констатуючи факт успішності їх використання як предмета політичної інструменталізації, належить критично осмислити конфліктогенний потенціал минулого для сучасних суспільств. Це вимагає від

держав докладання зусиль у напрямку об'єктивного погодження з їх власною історією і, водночас, усталення спільних засад і цінностей при розгляді драгливих тем спільної історії у міждержавних відносинах. Автор звертає увагу на конкретні кроки використання конфліктогенності.

Ключові слова: історична пам'ять, українсько-польські відносини, Друга світова війна, Волинь, конфліктогенність.

Олег Піх

162–178

Східна політика Республіки Польща в контексті її зовнішньополітичних пріоритетів (1991–2004)

Простежено процес формування та реалізації головних зовнішньополітичних цілей Республіки Польща в нових геополітичних умовах останнього десятиліття ХХ ст. і початку ХХІ ст. Встановлено, що стратегічними напрямками цієї політики були вступ у НАТО та ЄС, а також розвиток стратегічного партнерства зі Сполученими Штатами Америки. Східна політика Польщі як у цілому, так і на двосторонньому рівні мала лише допоміжний вимір; водночас успіхи чи невдачі в її реалізації впливали на досягнення головних пріоритетів польської дипломатії.

Ключові слова: Польща, НАТО, ЄС, східна політика, європейська і євроатлантична інтеграція.

Онджей Клпа

179–184

Творення громадянської нації у пострадянській Україні: роль етнічних меншин

Запропоновано огляд підходів до націєтворення, які існували в українському суспільстві. Особливу увагу звернено на перспективи національних меншин з метою зрозуміти внутрішні протиріччя в українському суспільстві, а також виклики, які постають перед сучасними міжнародними стандартами із захисту прав національних меншин. Проаналізовано, як конкретні національні меншини ставилися до ідеї побудови громадянської нації. Також зроблено акцент на дослідженні впливу й інтерпретації відповідного законодавства.

Ключові слова: громадянська нація, Україна, етнічні меншини, права національних меншин.

Олексій Попович

185–194

Українсько-польське протистояння в українських мас-медіа (2005–2014)

Проаналізовано висвітлення і характеристики українсько-польського військово-політичного конфлікту в роки Другої світової війни у сучасних телевізійних та друкованих медіа України. Показано їхню реакцію на проблему історичної оцінки конфлікту, роль в актуалізації суспільної дискусії навколо цього явища. Продемонстровано пропагандивний та маніпулятивний стилі подачі інформації через українські мас-медіа, покликани виконати за допомогою формування негативного образу

українських націоналістів певні ідеологічні завдання. З'ясовано вплив представленого мас-медійного наративу на формування національної пам'яті громадян України про учасників українсько-польського військово-політичного конфлікту середини ХХ ст.

Ключові слова: Українська повстанська армія, Організація українських націоналістів, Друга світова війна, українсько-польське протистояння, рух Опору, інформаційний простір, пропаганда, мас-медіа, національна пам'ять.

Тарас Горбачевський

195–202

Римо-Католицька Церква в незалежній Україні: інституалізаційний розвиток та культурно-освітня діяльність

Розглянуто відновлення структур Римо-Католицької Церкви в незалежній Україні, створення нових дієцезій, починаючи з 1991 р., труднощі відкриття нових парафій. Особливо висвітлено стосунки з Українською Греко-Католицькою Церквою; вплив на розвиток польської нацменшини; складнощі взаємовідносин із Російською Православною Церквою в Україні; сприйняття громадськістю відвідин українських земель Папою Римським Іваном Павлом II.

Ключові слова: Львів, Римо-Католицька Церква, Польща, дієцезія, парафія.

Андрій Харук

203–209

Українсько-польська співпраця в галузі авіаційної промисловості: історія та сучасний стан

Проаналізовано історію співпраці України та Польщі в авіаційній промисловості. Встановлено, що її початок було покладено в 1958 р. ухваленням рішення про передачу Польщі документації для виробництва літака Ан-2, спроектованого під керівництвом О. Антонова, який став наймасовішим літаком в історії польської авіаційної промисловості. Вказано, що в 1980-ті роки у Польщі налагодили виробництво ще одного літака, розробленого в Україні – Ан-28. Відзначено, що останні роки основним напрямом співпраці двох країн в авіаційній промисловості стає вертольотобудування.

Ключові слова: Україна, Польща, авіаційна промисловість, авіазавод, літак, вертоліт.

Ярослав Кондрач

210–216

Українсько-польський батальйон: миротворча місія в Косово

Досліджено історію створення спільного українсько-польського батальйону (Укрполбат). Розкрито його структуру і штат та бойову підготовку особового складу частини. Особливу увагу приділено успішній миротворчій місії батальйону в Косово. Хронологічно описано період його діяльності у складі міжнародних сил КФОР, створених під егідою НАТО за резолюцією Ради Безпеки ООН.

Ключові слова: Україна, Польща, Косово, армія, батальйон, миротворча місія, ООН, НАТО.

о. Назар ЗАТОРСЬКИЙ

217–219

Alexander Soltan “Aurei velleris hispanici observator”: витоки непорозуміння та можливі розв’язки проблеми

Стаття відслідковує витоки тези про те, що Олександр Солтан був кавалером Ордена Золотої руни, джерелом якої виявилось “Послання Мисаїла до папи Сикста IV” чи то пак польські переклади грамоти. Автор показує деякі шляхи розповсюдження цієї тези в різних сферах протягом століть, аж до сьогодні. Також запропоновано можливі лінгвістичні та історичні розв’язки цієї проблеми.

Ключові слова: Олександр Солтан, “Послання Мисаїла”, Орден Золотої руни, Іпатій Потій.

Ігор МРАКА

230–248

Роздуми на тему оборони Львова (фрагмент спогадів Яна Роговського)

Висвітлено перебіг оборони Львова у днях 17–22 вересня 1939 р., дії Командування оборони міста, настрої львів’ян після нападу СРСР на Польщу. Проаналізовано хід радянсько-польських переговорів щодо умов капітуляції польської армії, позицію військових та цивільних властей міста. На основі архівних документів вказано пункти капітуляції польської армії, підписані у Винниках. Опубліковано фрагмент спогадів, який є однією з перших спроб аналізу й оцінки дій Командування оборони Львова і підтверджує тезу про те, що частина мешканців та оборонців міста припускали можливість капітуляції перед німецькою армією.

Ключові слова: Львів, оборона, капітуляція, Лянґнер, Червона армія, німецька армія.

Пьотр ОЛЕХОВСЬКИЙ

249–257

Взаємна ворожість чи добросусідство? Поляки та і українці у міжвоєнному Львові. Зображення сусіда у світлі спогадів.

У статті обговорюються польсько-українські відносини у Львові міжвоєнного періоду у світлі спогадів колишніх і сьогоднішніх мешканців міста. Цей тип аналізу був присутній в літературі дуже рідко. Основною метою є показати контакти на найнижчому рівні – звичайних мешканців (сусідів). Крім того, текст є спробою представити зображення місцевих поляків в очах українців і навпаки. У статті ця проблема обговорюється, починаючи від контактів представників обох сторін в школах, університеті, робочих місцях та закінчуючи спільним святкуванням релігійних церемоній.

Ключові слова: Львів, польсько-українські відносини, міжвоєнний період, сусіди

Василь ФУТАЛА

258–264

Національно-культурне життя українців у Другій Речіпосполитій: польське бачення

Проаналізовано праці польських дослідників, що висвітлюють культурно-освітній рух українців у Польщі протягом 1920–1930-х років. Показано пріоритетні напрями досліджень (стан українського шкільництва, діяльність товариств “Просвіта”, “Рідна школа”, “Рідна хата” тощо). Персоніфіковано внесок учених у вивчення наукової проблеми. Звернено увагу на процес прирощування наукових історичних знань. Виокремлено питання, що потребують подальшого розгляду.

Ключові слова: польська історіографія, історіографічне джерело, культурно-освітній рух, “Просвіта”, “Рідна школа”, “Рідна хата”.

Марина ЧЕБАН

265–279

Олександр Лотоцький як член Наукового товариства імені Шевченка (на матеріалах ЦДА України у Львові)

Проаналізовано матеріали з Центрального державного історичного архіву України у Львові до біографії громадсько-політичного діяча та історика Олександра Лотоцького. Виокремлено три основні групи джерел: листування, автобіографії та наукові праці вченого. На їх підставі висвітлено діяльність історика в НТШ у Львові.

Ключові слова: Олександр Лотоцький, Наукове товариство ім. Шевченка, джерела, Центральний історичний архів України у Львові.

Юлія ПAVЛІВ

280–289

Видавнича діяльність суспільно-культурних товариств депортованих українців міста Львова

Проаналізовано видання, які виходили за підтримки переселенських товариств, зокрема це науково-популярні, краєзнавчі публікації, збірники спогадів, преса. Показано основні етапи координаційно-організаційної діяльності товариств, їх участь у краєзнавчих і міжнародних конференціях. Доведено, що видання найперше орієнтовані на вихідців із теренів Закерзоння і спрямовані на підтримку їхньої ідентичності. Констатовано, що опубліковані спогади та краєзнавчі нариси зазвичай подібні за формою і сюжетом.

Ключові слова: суспільно-культурні товариства, Холмщина, Надсяння, Любачівщина, Лемківщина, межі пригадування.